

Kriget om Kongos skatter

Kriget i Kongo bröt ut i augusti 1998. Redan från början stod det klart att det inte var något inbördeskrig. Grannländer var inblandade och kriget berör än idag över 100 miljoner människor. Förutom Kongos 50 miljoner innevånare är det 20 miljoner i Uganda, 6,5 miljoner i vardera Rwanda och Burundi, 12 miljoner var i Zimbabwe och Angola och 1,6 miljoner i Namibia.

Grannstaterna har territoriella krav. Men framför allt är kriget en strid om att behärska naturrikedomarna i Kongo.

Att kriget är ett rövarkrig och i mycket liten grad har sociala rötter är avtalet i Lusaka ett bevis på. I juli 1999 undertecknade Angola, Namibia, Rwanda, Uganda, Zimbabwe och Kongo ett politiskt fördrag, som även rebellrörelserna godkände. Man aviserade ett vapenstillestånd, gerillatruppernas avvapning, tillbakadragande av utländska trupper, en återuppbyggnad av Kongos statsförvaltning och rättsväsende och att en internationell fredstrupp skulle inbjudas.

Men Lusakafördraget blev aldrig verklighet. Orsaken var att det inte fick något internationellt stöd. FN avstod exempelvis från att fördöma Rwandas och Ugandas territoriella erövringar och man har hållit tyst om Unitas upptrappning av kriget i Angola. Inte heller har 'världssamfundet' vidtagit några åtgärder mot Interhamwe-hemvärnet, som utförde folkmodet i Rwanda, och som idag härjar i östra Kongo. Likaledes härskar tystnaden om den ökade vapenhandeln.

Vem vinner vad?

Kongo, som följde på diktator Mobutus fall, var en skapelse med hjälp av Rwanda och Uganda. Men 1998 vände regeringarna i Kigali och Kampala president Kabila ryggen. Man var missnöjd med att man inte fått något ekonomiskt inflytande och med gränskonflikterna. De rebellrörelser som idag finns i Kongo är finansiellt som militärt beroende av ex-vännerna. Rwanda understöder 'Rassemblement congolais pour la démocratie' (RCD). De två övriga, den av Wamba Dia Wamba ledda RCD och 'Mouvement pour la libération' (MLC) under ledning av Jean-Pierre Bemba, stöds av Uganda. I ledningen för dem står ett mycket brokigt sällskap. Det är ex-mobutuister, anti-mobutuistiska f.d. marxister, tidigare Kabila-anhängare och rena marionetter. Rebellerna har inget egentligt stöd bland befolkningen i Kongo.

Det är också otvetydigt att regeringarna i Rwanda och Uganda saknar allt intresse för den kongolesiska befolkningen. De är intresserade av att tillskansa sig ekonomiskt rika områden. Och de har mäktiga vänner. Både Rwanda och Uganda stöds av USA, Storbritannien och av den internationella valutafonden IMF och Världsbanken.

Även de två andra huvudrollsinnehavarna Zimbabwe och Angola deltar i kriget utifrån egna intressen. MPLA-regeringen i Angola vill skydda sina oljekällor mot rebeller i enklaven Cabinda och öka sitt övertag gentemot Unitarörelsen. Zimbabwe har ögonen riktade mot gruvorna i Kasai och Katanga. President Mugabe, som i massmedier framställs som en svart nationalistledare, handlar i realiteten på uppdrag av vita kapitalister från f.d. Rhodesia och Sydafrika. Så har, under påtryckningar från honom och med Kabilas godkännande, en storkapitalist som Billy Rautenbach blivit den största delägaren i gruvområdet Gécamines.

Stormakternas roll.

Sen krigets start har stormakterna och de multinationella storbolagen i väst sökt destabilisera landet. USA har via olika kanaler försökt frammana en världsoption, att Kongo är omöjligt att styra, och att det vore bättre ifall landet delades upp i mindre stater. Det är uppenbart vad man syftar till; att omvandla Kongo till protektorat som lättare gick att exploatera med hjälp av de grannstater som står på god fot med USA och Storbritannien. Politiken skiljer sig således inte från den välkända bananpolitiken i Latinamerika. I ett PM från en Non-Governmental-Organisation beskrivs det så här "Västerländska intressen betjänas bäst av att å ena sidan de rikaste och säkraste zonerna på kontinenten kan exploateras i fred och å andra sidan av att västerländska vapen samtidigt kan säljas i massupplaga". Men så kretsar näringslivet och handeln i Centralafrika kring betydelsefulla råvaror som diamanter, guld, kobolt och olja.

Frankrike driver en likartad stormaktpolitik. Man vill få tillbaka det inflytande man förlorade i och med det misslyckade stödet till Habyarimanas mördarregim i Rwanda, och att man intill sista minuten stödde diktatorn Mobutu.* Frankrikes roll i regionen är inte obetydligt. Den fransk (-belgiska) mastodont multinationalen TotalFina-Elf dominerar oljeutvinningen i Kongo, i Kongo-Brazza och i Angola. I Kongo-Brazza har bolaget haft en stor delaktighet i inbördeskriget, Ett krig som på några år har skördat 80 000 döda.

Kongos skuld

Staten Kongo dignar idag under en utlandsskuld på 14 miljarder dollar. Det motsvarar mer än 2 års BNP eller annorlunda uttryckt; 638 procent av landets exportinkomst. Skulden är omöjlig att betala. Även med det hårdaste sparprogram var det ogörligt och innebar istället en utplundring, som resulterade i en allt sämre betalningsförmåga. President Kabila stoppade helt riktigt alla skuldavbetalningar 1997.

Man kan på goda grunder ifrågasätta det legitima i Kongos statsskulder. De uppstod under Mobutudiktaturen och var endera resultat av privata utsvävningar eller mutor som Mobutu gav Belgien, Frankrike och USA för politiska tjänster. Det finns skäl för en skuldavskrivning. Skulderna är enligt internationell rätt ohemula, något som även gäller skulderna som apartheidregimen i Sydafrika ådrog landet, liksom skulderna som president Habyarimana åsamkade Rwanda. Levnadsstandarden har sjunkit drastiskt i Kongo och i hela den krigsdrabbade regionen.

Idag har regeringen i Kongo som främsta mål att behålla makten och försvara landets integritet. Mot sig har man bojkotten som de industrialiserade stormakterna, IMF och Världsbanken vidmakthåller. Men mot sig har Kabila också, att han inte med en gång genomförde några grundläggande reformer till befolkningens fördel.

Eric Toussaint & Denise Comanne.

Översättning från nederländska Per-Erik Wentus. Tidigare publicerad i *Rood* (Bryssel).

* Se "Rwanda: pengarna bakom folkmordet" i: Internationalen nr 19/1998.